PUOLUSTUS- JA ILMAILUTEOLLISUUS PIA RY

pääsihteeri Tuija Karanko

Eduskunta
Puolustusvaliokunta

PUOLUSTUS- JA ILMAILUTEOLLISUUS PIA RY:N LAUSUNTO PUOLUSTUSMINISTERIÖN HALLINNONALAN TALOUSARVIOESITYKSESTÄ VUODELLE 2020

Puolustusministeriön hallinnonalalle esitetään yhteensä 3 158 miljoonaa euroa. Talousarvioesitys ensi vuodelle on noin 1 % korkeampi kuin vuonna 2019. Menojen nousu johtuu lähinnä puolustusvoimien strategisten hankkeiden rahoitusosuuksista sekä vuonna 2015 sovitusta tasokorotuksesta, jonka osuus puolustusmateriaalibudjettiin on ensi vuonna 20 miljoonaa euroa. Puolustusministeriön hallinnonalan menojen osuus on 1,28 % (v. 2019: 1,31 %) vuodelle 2020 ennustetusta bruttokansantuotteesta.

Hallinnonalan toiminnalliset tulostavoitteet ja niiden toteutuminen

Puolustusministeriön hallinnonalan laatiman toimintaympäristön kuvauksen mukaan ”Suomen turvallisuusympäristö on muuttunut huonompaan suuntaan ja muutoksen arvioidaan olevan pitkäkestoinen. … Turvallisuusympäristön kehitys on asettanut kasvaneita vaatimuksia erityisesti tilannekuvalle, ennakkovaroituskyvylle ja valmiudelle.”

Valmius korostuu myös puolustusvoimia tukevassa suomalaisessa teollisuudessa. Yritykset ovat kehittäneet ja kehittävät valmiuttaan jatkuvasti, jotta ne suoriutuvat niille määritellyistä tehtävistä kaikissa turvallisuustilanteissa. Valmius- ja varautumistoimenpiteet ja niiden harjoittelu aiheuttavat yrityksille kustannuksia. Valtionhallinnon eri linjausten toteuttaminen puolustushallinnon hanke- ja muussa toiminnassa vaikuttaa vahvasti yritysten kykyyn tuottaa valmiutta.

Siten momentin 27.01 selvitysosassa puolustusministeriölle asetetut toiminnalliset tulostavoitteet koskien materiaalipoliittisten linjausten toteutumisesta keskeisten hankkeiden ja kehittämisohjelmien toimeenpanossa ovat erittäin tervetulleita. Samat tulostavoitteet oli asetettu ministeriölle jo vuoden 2019 talousarviossa.

PIA toivoo, että ministeriö edistäisi tätä tulostavoitettaan aktiivisesti ohjauskirjeellä ja ottaisi huomioon keskeisten asiakirjojen linjaukset. Valtioneuvosto on eri päätöksissään ja asiakirjoissaan painottanut sitä, miten Puolustusvoimien suorituskyvyn ylläpito ja kehittäminen edellyttävät koko yhteiskunnan järjestelmien toimivuutta sekä kilpailukykyistä ja osaavaa suomalaista puolustus- ja turvallisuusteollisuutta. Valtioneuvosto on tunnistanut, että ulkoisen toimintaympäristön muutos edellyttää lyhyempää varautumisaikaa, mikä korostaa ennalta tehtyjen varautumistoimien merkitystä.

Keskeiset ohjaavat asiakirjat ovat:
- Valtioneuvoston päätös huoltovarmuuden tavoitteista 2018
- Valtioneuvoston periaatepäätös: Suomen puolustuksen teknologisen ja teollisen perustan turvaaminen 2016

PUOLUSTUS- JA ILMAILUTEOLLISUUS PIA RY

pääsihteeri Tuija Karanko

- Puolustusministeriön materiaalipoliittinen osastrategia 2011
- Huoltovarmuuskriittinen teknologia, tuotanto ja osaaminen (HTTO), työryhmän loppuraportti 2012
- Puolustusselonteko, VN 2017
- Teollinen yhteistyö puolustushankinnoissa, PLM 2017
- Osaamisen huoltovarmuus Suomen puolustuksen teknologisen ja teollisen perustan turvaamisessa, VTT 2017

Valtioneuvoston päätös huoltovarmuuden tavoitteista (2018) on viranomaisia velvoittavaa säännöstöä. Päätöksen mukaisesti sotilaalliseen huoltovarmuuteen liittyen Valtioneuvosto varmistaa mm., että Suomessa säilyy tarvittava teknologinen koulutus ja osaaminen, järjestelmien elinjakson hallinta, tuotanto, tutkimus ja kehitys, suunnittelu, integraatio-, huolto-, ylläpito- sekä kriisiajan vauriokorjauskyky. Lisäksi päätöksen mukaisesti valtio ylläpitää ja tukee keskeisiin kansallisiin turvallisuusetuihin liittyvää kriittistä puolustusteollisuutta ja sen osaamista sekä palvelutuotantoa tarvittavin toimenpitein. Päätös myös korostaa tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan sekä kansallisen osaamispohjan tärkeyttä.

Valtioneuvoston periaatepäätös (2016) listaa Suomen puolustuksen kannalta kriittisimmät suorituskykyalueet ja niitä tukevat teknologiat.

Jotta teollisuus kykenee ylläpitämään ja kehittämään tuotantoaan ja tuottamaan puolustusvoimien tarvitsemat tuotteet ja palvelut kaikissa turvallisuustilanteissa, tulee sillä olla jatkuvaa liiketoimintaa. Siten on ensiarvoisen tärkeää, että eri asiakirjoissa esitetty tahtotila toimeenpannaan ja kriittisten suorituskykyalojen osalta teollisuudelle kohdistetaan tilauksia tasaisesti normaaliaikoina ja koko tilausvaltuusajalta.

Puolustusvoimien tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksen tärkeys

Puolustusvoimien T&K -toiminnan tarve ja määrärahojen riittävyys korostuvat EU:n puolustustutkimus- ja suorituskykyhankkeissa sekä Puolustusvoimien strategisissa suorituskykyhankkeissa (Laivue2020 ja HX).

Suorituskykyjen kehittämisen kansainväliset mahdollisuudet lisääntyvät EU:n tutkimus- ja suorituskykyhankkeiden myötä (Euroopan puolustusrahasto ja sen esitoimet). Yhteishankkeet voivat hyödyttää myös suomalaista alan teollisuutta. Rahoitusta hakevan konsortion ja mukana olevien jäsenmaiden tulee kattaa EU-rahoituksen ulkopuolelle jäävät kulut. Puolustusvoimien T&K -rahoituksen pienuus heikentää oleellisesti suomalaisen teollisuuden mahdollisuuksia hyötyä puolustusrahastosta.

Merkittävät hankkeet edellyttävät riittävää ymmärrystä järjestelmien tarkoituksenmukaisista suorituskykyvaatimuksista, elinkaarikustannuksista, huoltokonseptista ja järjestelmien kriisiajan käytön ja ylläpitämisen edellyttämästä kansallisen osaamisen kehittämisestä. T&K -toiminta on keskeinen osa myös näiden hankkeiden riskien hallintaa, sillä sen avulla voidaan riskejä sisältävät kehittämis- ja integrointitehtävät erottaa varsinaisesta hankinnasta.

PUOLUSTUS- JA ILMAILUTEOLLISUUS PIA RY

pääsihteeri Tuija Karanko

Hallinnonalan T&K -toiminnalle ei valitettavasti esitetä omaa tilausvaltuuttaan eikä T&K -toiminnan suuruutta ole esitetty talousarvioesityksessä. PIA toistaa jo useampana vuotena esittämänsä näkemyksensä siitä, että määrärahatason on oltava riittävä ja että T&K -toiminnan vaativan pitkäjänteisyyden takia toiminnalle tulisi palauttaa oma tilausvaltuutensa.

Puolustusvoimien toimintamenot (27.10.01) ja Puolustusmateriaalihankinnat (27.10.18)

Puolustusmateriaalihankintoihin (27.10.18) esitetään noin 765 miljoonaa euroa. Kokonaisuus sisältää uuden noin 54 miljoonan euron suuruisen "Puolustusvoimien materiaalin kehittäminen 2020" -tilausvaltuuden.

Uusien järjestelmien hankintaan tai nykyisten järjestelmien modernisointiin esitetään siten käytettäväksi noin 24 % koko hallinnonalan määrärahoista. Lisäksi Puolustusvoimien toimintamenoihin esitetään noin 132 miljoonan euron tilausvaltuutta vuosina 2020 - 2024 tehtäviin varaosahankintoihin ja järjestelmien huolto- ja ylläpitosopimuksiin

PIA näkee suomalaiselle teollisuudelle mahdollisuuksia ennen kaikkea:
- johtamisen, - tiedustelun, valvonnan ja maalittamisen hankkeissa,
- ampumatarvikkeiden hankinnoissa,
- maavoimien liikkuvuuden hankkeissa,
- taistelijan varustuksen sekä pioneeri- ja suojeluvälineiden kehittämisessä,
- meripuolustuksen kehittämisohjelmassa painottuen Laivue 2020 -hankkeen telakkatyöhön sekä
- eri järjestelmien integraatiossa ja elinkaaren aikaisessa ylläpidossa.

Näiden alueiden suorituskyvyt ja niitä tukevat teknologiat on määritelty kriittiseksi kansallisen turvallisuuden kannalta (VN periaatepäätös 2016). Näiden kriittisten alueiden hankinnat tulisi suunnata kotimaahan Valtioneuvoston huoltovarmuuspäätöksen (2018) mukaisesti.

Uusi erillinen määräraha, Monitoimihävittäjien hankinta (27.10.19)

HX-hankkeen valmisteluun esitetään uutta erillistä määrärahaa ja sille 10 miljoonaa euroa vuodelle 2020. Kyse on viiden vuoden siirtomäärärahasta, jota saa käyttää myös määräaikaisen lisähenkilöstön palkkaamiseen sekä hankintaan välittömästi liittyvään tutkimus- ja kehittämistoimintaan. Valmisteluun osoitetut määrärahat ovat tarpeellisia.

Monitoimihävittäjän hankinnan erottelu omaksi määrärahakseen on perusteltua. Hankinnan kulut kyetään siten kokonaisuutena erottelemaan muista puolustusmateriaalihankinnoista.

PUOLUSTUS- JA ILMAILUTEOLLISUUS PIA RY

pääsihteeri Tuija Karanko

Teollisuuden vientiedellytysten tukeminen

Puolustusvoimien toimintamenomomentin perusteluissa huomioidaan teollisuuden viennin ja kansainvälistymisen edistäminen. Nämä menokohdiltaan vaatimattomat toimenpiteet ovat elintärkeitä suomalaiselle alan teollisuudelle. Toiminta tukee myös sotilaallista huoltovarmuutta vahvasti. Jotta Suomessa toimiva puolustusteollisuus kykenee tukemaan puolustusvoimia, tulee sillä olla asiakkaita myös muualla. Samalla on korostettava, ettei Suomi saa vientilupapolitiikallaan asettaa suomalaista teollisuutta eriarvoiseen asemaan kilpailijoihinsa nähden.

Puolustus- ja Ilmailuteollisuus PIA ry

Eteläranta 10, PL 10, 00131 Helsinki
Puhelin 09 192 31
www.puolustusteollisuus.fi
1534510-8